

10.ÜNİTE

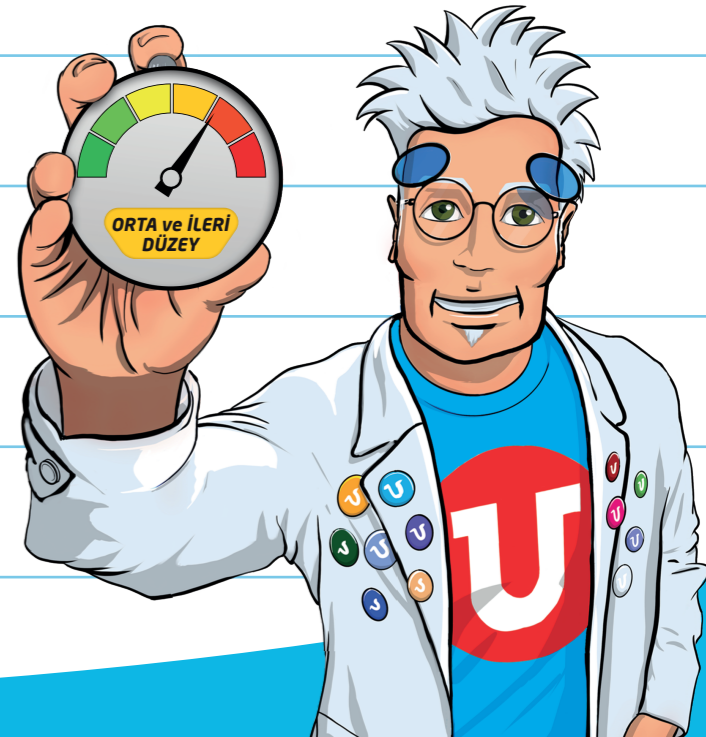
U

TYT Orta ve İleri Düzey Tarih Soru Bankası

Fetihlerden Savunmaya

BEGÜM ÜNLÜ

**FETİHLERDEN SAVUNMAYA
KARLOFÇA ANTLAŞMASI'NDAN KÜÇÜK KAYNARCA ANTLAŞMA-
SI'NA KAYBEDİLEN TOPRAKLARI KURTARMA ÇABALARI**

Prut Savaşı-Prut Antlaşması

1715-18 Osmanlı-Venedik/Avusturya Savaşları

Osmanlı-İran ilişkileri

1736-39 Osmanlı-Avusturya/Rus Savaşları

1768-74 Osmanlı-Rus Savaşları

Kırımın Elimizden Çıkma Aşamaları

1787-92 Osmanlı-Avusturya/Rus Savaşları

Viyana Kuşatması sonrası toprak kayıplarına neden olan gelişmeler XVIII. yüzyıl başlarından itibaren Osmanlı Devletinde,

- halkın devlete olan güveninin sarsılmasında,
- kaybedilen yerlerin geri alınmasına yönelik politikalara öncelik verilmesinde,
- kaybedilen yerlerin geri alınamayacağı anlaşılınca elde kalan yerlerin korunması politikasına yönelinmesinde,
- Batı'nın örnek alınarak "Batı tarzı askeri islahatlara" yer verilmesinde etkili olmuştur.

XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin;

- I. Rusya'nın sıcak denizlere inme,
- II. İngiltere'nin Asya'da nüfuz alanları kurma,
- III. Avusturya ile Rusya'nın Osmanlı'ya karşı iş birliği içinde olma

durumlarından hangileriyle ilgili sorunlar yaşadığı savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

Osmanlı-Rus İlişkileri:

1711 Prut Savaşı

- 1709 Poltova Savaşı'nda Rusya'ya yenilen İsveç Kralı Demirbaş Şarl'ın Osmanlı'ya sığınması sonucu çıktı.
- 1711 Prut Antlaşması ile Azak Kalesi Ruslardan geri alınmıştır.
- Kaybedilen yerleri geri alma umudu Osmanlı'da güçlenmiştir.

1715 - 18 Osmanlı-Venedik/ Avusturya Savaşları

- 1699 Karlofça Antlaşması ile Venedik'e bırakılan Mora'da Rum ve Türk halka baskı kuran Venedik'e karşı Osmanlı Mora'ya asker çıkarmış ,
- Osmanlı-Venedik Savaşı başlamıştır.
- Karlofça Antlaşması'nın garantörü olan Avusturya da Osmanlı'ya savaş ilan etmiştir.
- 1716 Petervaradin Savaşı'nda Osmanlı, Avusturya karşısında yenilgi almıştır.
- 1718 Pasarofça Antlaşması ile Osmanlı Mora'yı geri almıştır.
- Osmanlı Belgrad'ı Avusturya'ya bırakmıştır.
- Osmanlı kaybettiği yerleri geri alma politikasından vazgeçmiştir.

XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devletinin Doęu Siyaseti

- Osmanlı Devleti ile İran arasındaki siyasal gerginlikler
- İran egemenliğindeki topraklarda İran'ın Şiileştirme politikalarına ağırlık vermesi sonucu savaş çıkmıştır.
- 1724 İstanbul Antlaşması ile Ruslarla Osmanlılar, aralarında anlaşarak İran topraklarını işgale başlamışlardır.
- Afgan Han'ı Eşref Han Osmanlı ve Rus devletlerine başvurarak, "kendisinin İran şahlığının onaylandığı takdirde" İstanbul Antlaşması'nın onaylanabileceğini söylemesi üzerine Osmanlı- İran savaşları sona erdirilerek barış yapılmıştır.
- 1746 II. Kasr-ı Şirin (Kerden) Antlaşması ile savaş sona erdi.
- 1639 I.Kasr-ı Şirin Antlaşması sınırları korunmuştur.

1736-1739 Osmanlı-Avusturya / Rus Savaşları

- Humbaracı Ocağı'nın ıslah edilmesi savaşın kazanılmasında etkili oldu.
- 1739 Belgrad Antlaşması ile sonuçlandı.
- Osmanlı, Avusturya'dan Belgrad'ı geri almıştır.
- Rusya Karadeniz'de savaş ve ticaret gemisi bulunduramayacaktır.
- Karadeniz Türk gölü olma özelliğini sürdürmüştür.
- XVIII. yüzyılda imzalanan son kazançlı antlaşmadır.
- Belgrad Antlaşması'nın imzalanmasında arabuluculuk yapan Fransa'ya önceden verilen kapitülasyonlar daimi hale getirilmiştir.

Örnek:

1736-1739 yıllarında Avusturya ve Rusya ittifakına karşı savaşan Osmanlı Devleti, I. Mahmut zamanında Batılı tarzda kurulan Humbaracı Ocağı'nın da etkisiyle başarılar elde etmiş, Fransa'nın arabuluculuğu sonucu imzalanan Belgrat Antlaşması'yla "Belgrat'ın Osmanlı toprağı olmasını, Rusya'nın Karadeniz'de donanma bulundurmamasını" sağlamıştır.

Bu bilgilere göre aşağıdaki genellemelerden hangisine ulaşamaz?

- A) Batı tarzı askeri ıslahatların olumlu sonuçlarının olduğu
- B) Karadeniz'in "Türk Gölü" kimliğinin korunduğı
- C) Kaybedilen yerleri geri alma politikasına katkı sağlayan gelişmelerin yaşandığı
- D) Avusturya ve Rusya ittifakının sona erdiği
- E) Savaşın bitmesinde Fransa'nın arabuluculuğunun etkisinin olduğu

Örnek:

Belgrat Antlaşması'na arabuluculuk yapan Fransa için 1740'ta Kapitülasyonların sürekli hale gelmesi,

- I. Kudüs'teki Katolik Hristiyanlara ait kutsal yerlerle ilgili Fransa'ya haklar tanınması,
- II. Fransız tüccarların Osmanlı topraklarında ticaret yapabilmesi,
- III. tahta çıkan her padişahın kapitülasyonları onaylaması şartının kaldırılması

kararlarından hangileriyle sağlanmıştır?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve III

E) II ve III

1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşları

- Rusya'nın Karadeniz'e inmek, Kırım ve Kafkasya'yı almak, Balkanlar'da nüfuz alanları kurmak arzusu ilişkileri XVIII. yüzyılın II. yarısında yeniden bozmuştur.
- Rusya'nın Lehistan'ın iç işlerine karışması ve Lehlilerin Osmanlı'ya sığınması üzerine çıkmıştır.
- Rus donanması Ege Denizi'ne girerek 1770'de Çeşme Vakası ile Osmanlı donanmasını yakmıştır.
- 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile sonuçlanmıştır.
- Kırım dini bakımdan Osmanlı Devleti'ne bağımlı olmak kaydıyla bağımsız olmuştur.
- Halifenin ilk defa dini ve siyasi gücünden faydalanılmıştır.
- İlk defa bir Türk-İslam ülkesi elden çıkmıştır.

- Kırım halkı ile Osmanlı arasındaki kültürel bağların korunması amaçlanmıştır.
- Ruslar Karadeniz'de ve diğer Türk sularında serbest ticaret yapacaktır.
- Rusya'nın, Osmanlı sularında serbest ticaret ve dolaşım hakkı kazanması zamanla Balkanlarda nüfuz alanları kurma sürecini kolaylaştırmıştır.
- Fransa ve İngiltere'ye verilen kapitülasyonlar Ruslara da verilecektir. (İlk defa)
- Rusya Karadeniz'de donanma bulundurabilecektir.
- Karadeniz'in Türk gölü olma özelliği sona erdi.
- Ruslar istedikleri yerde Konsolosluk açabildikleri gibi İstanbul daimi elçi bulunduracaktır.

- Ruslar, Osmanlı azınlıklarından Ortodoksların ve Eflak-Boğdan beylerinin haklarını koruyacaktır.
- Rusya, Osmanlı'nın iç işlerine karışma hakkını elde edecektir.
- Osmanlı Devleti'nin egemenlik hakları zedelenmiştir.
- Ortodoks Hristiyanları birleştiren güç olma özelliğini Osmanlı, Rusya'ya kaptırmıştır.
- Osmanlı Devleti Rusya'ya savaş tazminatı ödeyecektir.
- İlk defa bir devlete savaş tazminatı ödenmiştir.
- Osmanlı ekonomisini olumsuz etkileyen bu gelişme sonucu 1775'te "Esham Usulü" olarak bilinen düzenlemeyle ilk kez iç borçlanmaya gidilmiş, Malikane gelirleri parça parça ihale edilerek hazinenin nakit ihtiyacı karşılanmaya çalışılmıştır.
- XVIII. yüzyılda yapılan en ağır şartlı antlaşmadır.

Örnek:

Küçük Kaynarca Antlaşması'nda yer alan,

- Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya savaş tazminatı ödemesi,
- Rusya'nın Osmanlı ülkesinde istediği yerde konsolosluk açabilmesi,
- Kırım'ın bağımsız olması

**maddeleri ile aşağıdakilerden hangisi arasında ilişki kuru-
lamaz?**

- A) Ayanlık denilen yerel güç odaklarının ortaya çıkması
- B) Osmanlı toprağı olan Kırım'ın elden çıkması
- C) Osmanlı Devleti'nin egemenlik haklarının zarar görmesi
- D) Osmanlı Devleti'nin ekonomik sorunlar yaşamaması
- E) Rusya'nın Osmanlı'nın iç işlerine karışabilme olanağı bulması

Örnek:

Rusya'nın, Küçük Kaynarca Antlaşması ile İstanbul'da bir Ortodoks Kilisesi inşa etmesi aşağıdakilerden hangisine ortam hazırlamıştır?

- A) Rusya'nın, Osmanlı Devleti'ne müdahale etme hakkına sahip olduğu iddialarına gerekçe olmasına
- B) Karadeniz'in "Türk Gölü" olma özelliğinin sona ermesine
- C) Rusya ile Avusturya'nın arasının açılmasına
- D) Osmanlı'nın Protestanları desteklemesine
- E) Osmanlı tebaasından Ortodoksların devlete bağlılığının artmasına

Kırımın İşgal ve İlhak Süreci

- 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile bağımsız hale gelen Kırım, Rus tehdidine açık hale gelmiştir.
- Kırım Hanı'nın ölümü üzerine Rusya Kırım üzerinde söz sahibiymiş gibi Han seçilmesi sürecine karışmış ve Kırım'a asker çıkarmıştır.
- Osmanlı ile Rusya arasındaki bu gelişmeler üzerine 1779 Aynalıkavak Tenkihnamesi yapılmıştır.
- 1779 Aynalıkavak Tenkihnamesi'ne göre,
- Kırım'da Rus yanlısı Han göreve getirilmiş ve buna karşılık Rusya, Kırım'dan askerlerini geri çekmiştir.
- İlk defa bir Türk toprağı olan Kırım'ın bağımsız olması ve ardından 1783'te Rusya tarafından işgal ve ilhaki Türkler arasında derin üzüntüler yaratmıştır.
- 1792 Yaş Antlaşması ile Osmanlı Devleti Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunu resmen kabul etmiştir.

Örnek:

- Küçük Kaynarca Antlaşması
- Aynalıkavak Tenkihnamesi
- Yaş Antlaşması

Yukarıdakilerin ortak yönü aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) Rusya'nın bir Avrupalı devlet olmasını sağlayan başarıları olması
- B) Kırım'ın Rusya'nın kontrolüne geçişi ile ilgili gelişmeler olmaları
- C) Osmanlı Devleti'nin uluslararası alanda etkinliğini artıran gelişmeler olmaları
- D) "Karadeniz'in Türk Gölü" olma özelliğinin korunduğu antlaşmalar olmaları
- E) Kırım'ın Türk ve İslam kimliğinin korunduğu anlaşmalar olmaları

1787 - 92 Osmanlı - Avusturya/RuŖ

SavaŖları

- Fransız İhtilali'nin etkisiyle Avusturya 1791 ZiŖtovi AntlaŖması'yla savaŖtan ekilmiŖtir.
- Fransa'ya karŖı baŖlatılan Koalisyon savaŖlarının etkisiyle Rusya ile 1792 YaŖ AntlaŖması imzalanmıŖ ve savaŖ sona ermiŖtir.
- Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunu Osmanlı kabullenmiŖtir.

